

КАБ СВЕТЛАЙ БУДУЧЫНІ ГМАХ
УВЕРХ ЎЗДЫМАЎСЯ ШПАРКА,
КАБ СМУТКУ НЕ БЫЛО Ў ВАЧАХ —
Я ПАДЫМАЮ ЧАРКУ.

ПАМІЖ НАРОДАМІ ВАЙНЫ
КАБ НЕ БЫЛО І СВАРКІ,
ЗА ВЕЧНЫ МІР, ЗА ПАХ ВЯСНЫ —
Я ПАДЫМАЮ ЧАРКУ.

ГАЛОДНЫМ КАБ НІХТО НЕ СЛАЎ
АРУЖЖА БОЛЬШ У ПАДАРКУ,
КАБ НЕГР Ў НЯВОЛІ НЕ СТАГНАЎ —
Я ПАДЫМАЮ ЧАРКУ.

КАБ З НАШЫХ ФАБРЫК З КОЖНЫМ ДНЁМ
ІШЛО ЎСЁ ДОБРАЙ МАРКІ,
КАБ ГАНАРЫЦЦА НАМ ДАБРОМ —
Я ПАДЫМАЮ ЧАРКУ.

КАБ НАМ БАГАТЫ УРАДЖАЙ
ДАВАЛІ ГАСПАДАРКІ,
КАБ КРАСАВАЎСЯ ЎВЕСЬ НАШ КРАЙ —
Я ПАДЫМАЮ ЧАРКУ.

КАБ ТУТ СТВАРЫЦЬ НАМ ДАБРАБЫТ,
А ПОТЫМ ЎЖО ДА ЗОРКІ
РАКЕТАЙ ШПАРЫЦЬ У БЛАКІТ —
ЗА ГЭТА ВЫП'Ю ГОРКАЙ!

Віктар Швед

З выпадку Новага года
ўсім членам Таварыства жадаем
поспехаў у грамадскай працы
і шчасця ў асабістым жыцці.

ГАЛОЎНАЕ ПРАЎЛЕННЕ
БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-
КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

Нашым чытачам
і сімпатыкам складаем
навагоднія віншаванні.
Рэдакцыя

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 1 (253) | ГОД VI | БЕЛАСТОК, 1 СТУДЗЕНЯ 1961 ГОДА | ЦАНА 60 ГР.

СМУТКІ, РАДАСЦІ І НОВЫЯ НАДЗЕІ

1960 год шчасліва дачакаўся свайго канца. Наша планета не перастала існаваць насуперак прароцтвам італьянска - швейцарскіх адвентыстаў. Ні дзень 14 ліпеня, ні нейкі іншы тэрмін, прадказаны гэтымі містычнымі сектантамі, не прынёс з сабою канца свету. Нічога тады дзіўнага, што яны зараз агорнуты глыбокім сумам. Але затое мільёны нармальных людзей адчуваюць сапраўдную радасць — тую радасць, якую нясе з сабою жыццё.

Дык вось, 1960 год завяршыўся. Не быў гэта год лёгкі і пагодны. Што ж тады аб ім можна сказаць? Напэўна вельмі многа. Дазвольце, дарагія чытачы, што я правяду сёння сам з сабою інтэрв'ю, праззяду яго н рубяжы старога і новага года. Урэшце, так рэдка даводзіцца мне, як журналісту, адказваць на пытанні карэспандэнтаў...

Пытанне І: — Як ацэньваеш з палітычнага пункту гледжання 1960 год?

— Ну, што ж, прынёс ён шмат расчараванняў. Праваліліся ўсялякія дагэтуляшнія размовы па ўсеагульнаму і поўнаму разззбраенню, хаця чалавецтва спалучала з імі свае найвялікшыя надзеі. На жаль, заходнія сілы не хацелі выракчыся палітыкі балансавання на грані вайны. Іх дэвізам і надалей з'яўляецца прынцып захавання раўнавагі сіл, што ў выніку вяло да гонкі ўзбраенняў. У арсеналах павялічыліся прыпасы вадароднага і атамнага аружжа; тысячы новых танкаў, гармат, самалётаў і ракет выпусцілі ваенныя заводы. Ваенныя расходы кладуцца цяжкім ярмом на плечы мільёнаў рабочых, сялян, тых пластоў грамадства, якія ўсюды з'яўляюцца асноўнай групай падаткаплацельшчыкаў.

Дагэтуляшнія размовы аб забароне ядзерных выпрабаванняў таксама не закончыліся поспехам. Заходнія дзяржавы, нягледзячы на ўступкі Савецкага Саюза па гэтаму важнаму пытанню, засталіся на сваіх папярэдніх пазіцыях, аказаліся няўступчывымі. Пагроза ядзерных выбухаў і надалей у мінулым годзе вісела над чалавецтвам.

Заходнія дзяржавы ў гонцы ўзбраенняў ізноў абапіраюцца на найбольш агрэсіўнай сіле, якой з'яўляецца Заходняя Германія. Яе армія налічвае зараз каля 300 тысяч салдат. Яна аснашчэна танкамі, рэактыўнымі самалётамі, сучаснымі караблямі і ракетамі і чакае толькі на дастаўку атамных і вадародных бомб. Агульнавядомым з'яўляецца, што НАТА, інакш кажучы, Заходняя Германія мае стацца чацвёртай атамнай дзяржавай.

Затым, 1960 год быў годам напружаным і неспакойным.

Пытанне ІІ: — З таго, што было сказана, можна меркаваць, што гэты год належыць да найбольш змрочных перыядаў у гісторыі пасляваеннага свету. Ці не было ў ім, аднак, светлых дзён, умацоўваючых перакананне ў гуманнасць сучаснага свету?

Зразумела, што былі такія ясныя, аптымістычныя моманты. Яны і вырашылі, што 1960 год не быў годам сусветнай вайны.

Задавальненне ўзбуджае ў

(Працяг на стар. 2)

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

Чаго вы жадаеце...

З навагоднім тостам рэдакцыя наша наведала некалькі чытачоў. А што гэта давялося нам зрабіць напярэдадні Новага года, дык засталі мы іх за працай. І каб многа не перашкаджаць, дык мы прасілі адказаць толькі на тры пытанні.

1. Ці Вы здаволены, што Вам давялося жыць у другой палове XX стагоддзя?

2. Які год у Вашым жыцці быў найлепшы, а які найгоршы і чаму?

3. Чаго Вы жадаеце ад новага, 1961 года?

ПЁТР ТАФІЛЮК — І сакратар ПК ПАРП у Бельску Падляшскім:

І. Як тут не быць задаволеным. Не трэба нават параўноўваць сучаснасці з далёкай мінуўшчынай, хопіць толькі параўнаць яе з гадамі нашага юнацтва.

Аб далёкім мінулым гаварыць не варта. Для мяне найгоршым аказаўся 1957 год. Я быў тады старшынёй ППРН у Гайнаўцы і нялёгка тады было працаваць «гаспадарам павета». У гэты час некаторыя людзі адбягалі ад сутнасці пастаноў VIII Пленума ЦК ПАРП.

У працы нашай бельскай партыйнай арганізацыі нядрэнным быў год, з якім развітваемся. У нашы рады ўступіла каля 500 чалавек — пераважае моладзь. У партыйнай працы больш актыўнымі сталі настаўнікі. Гэта суцяшальная з'ява.

У асабістым жыцці не меў я гадоў спецыяльна шчаслівых і не меў нешчаслівых.

3. Калі разыходзіцца аб працу — павялічыць колькасць членаў партыі, павысіць ідэалагічны ўзровень членаў; каб сяляне ўнеслі большы прагрэс у гаспадарку, дбалі аб механізацыю шляхам арганізацыі сельгасгурткоў і прадукцыйных спулдзельняў.

У асабістым жыцці — хіба толькі здароўя, каб добра працаваць, апраўдаць давер партыі.

ЯНКА АСТАПКЕВІЧ — член сельгаскааператыва ў Вялікіх Тынявічах.

1. Задаволены перш за ўсё таму, што жыву больш культурна, чымсьці мой бацька ў такім самым узросце. У нас электрычнасць, маю радыё, маю веласіпед, чытаю кніжкі, лепш апранаюся.

2. Найшчаслівейшы быў год 1959, калі мяне прынялі ў прадукцыйную спулдзельню. Цяжка было жыць з мамай

(Працяг на стар. 4)

СМУТКІ, РАДАСЦІ І НОВЫЯ НАДЗЕІ

(Працяг са стар. 1)

чалавеку той неабвяргальны факт, што сацыялістычныя краіны дасягнулі вялікіх палітычных і гаспадарчых поспехаў, якія маюць сваё сур'ёзнае значэнне ў спаборніцтве з капіталізмам і з'яўляюцца фактарам, тармозячым намеры імперыялістаў.

Дык вось, вытворчасць сталі ў Савецкім Саюзе складае звыш 65 мільёнаў тон, вугля— — каля 600 мільёнаў тон, а ў многіх другіх галінах вытворчасці Савецкі Саюз наблізіўся да ўзроўню Злучаных Штатаў. Вялікіх дасягненняў дабіліся таксама Народны Кітай і еўрапейскія сацыялістычныя краіны. У Польшчы, напрыклад, упершыню вытворчасць вугля складае сто мільёнаў тон, а сталі 6,5 мільёна тон (падмайце толькі, 4,5 разоў больш, чымся перад вайною).

У выніку, дасягненні сацыялістычных краін былі фактарам, стабілізуючым міжнародную сітуацыю.

Аднак значэнне развіцця сацыялістычных дзяржаў не абмяжоўваецца толькі да гэтай справы. Мы з'яўляліся прыкладам і маторам палітычных падзей у Афрыцы і Азіі. Народы гэтых кантынентаў пераканаліся, якіх дасягненняў могуць дабіцца людзі ва ўмовах поўнай свабоды. Таму 1960 год і з'яўляецца годам Афрыкі, годам, у часе якога звыш 20 краін здабыла суверэнітэт.

1960 год быў годам паваропу налева ў капіталістычных краінах. Аб гэтым сведчаць падзеі ў Турцыі, паўднёвай Карэі, Паўднёвым В'етнаме, Японіі, а таксам выбары ў Італіі. Адначасна, што зараз на свеце ёсць 87 камуністычных партый, якія налічваюць рэкордную колькасць членаў — 35 мільёнаў асоб.

Людзі ўсіх палітычных перакананняў выявілі ў мінулым годзе прагу жыць у міры. Нават прэзідэнцкія выбары ў Злучаных Штатах былі доказам гэтай прагі.

Пытанне III: — Калі мы ўжо закранулі справу жаданняў, дык скажы, якія ж твае жаданні з выпадку надыходзячага 1961 году?

АЛЖЫР. Войска кантралюе пропускі мусульманскіх жанчын.

Мяркую, што тут не разыходзіцца аб асабістых жаданні, таму што іх столькі, колькі людзей жыве на свеце. А колькасць людзей набліжаецца ўжо да трох мільярдаў асоб. І вось, адно жаданне аб'ядноўвае ўсіх людзей на свеце. Гэта жаданне міру. Хачу выказаць сваю самую запаветную думку, каб у 1961 годзе не згінуў з гэтых трох мільярдаў ні адзін чалавек у ваеннай стычцы.

Штораз шпарчэйшае развіццё дзяржаў, якія вядуць палітыку міру і дружбы, ствараюць спрыяльныя ўмовы для дасягнення дагаворанасці па ўсеагульнаму і поўнаму раззбраенню. Хацелася б, каб 1961 год быў годам падпісання сусветнай канвенцыі аб ліквідацыі ўзброеных сіл і ліквідацыі ўсялякіх запасаў аружжа. Слова «вайна» з'яўлялася б тады аджыўшым словам, так як аджывае свой век слова «каланіялізм».

Хацелася б, каб 1961 год прынёс незалежнасць усім існуючым яшчэ сёння калоніям: Алжыру, Анголы, Мазамбіку, Кеніі, Танганіцы, Угандзе, Паўднёвай і Паўночнай Радэзіі, Н'ясе і ўсім астатнім меншым краінам, якія хочуць мець сваю дзяржаўнасць.

Дагэтуляшнія намаганні сацыялістычных дзяржаў, а таксама маладых дзяржаў Афрыкі і Азіі прычыніліся да таго, што справа ліквідацыі каланіялізма тановіцца зусім рэальнай. Хай жа тады 1961 год зліквідуе слова «каланіялізм».

Няхай 1961 год будзе таксама годам ураджаю і далейшага ўзросту мірнай вытворчасці ва ўсіх краінах Усходу і Захаду. Няхай не будзе годам голаду для перанаселеных краін Азіі. Залогам ліквідацыі голаду з'яўляецца, зразумела, мірнае развіццё свету. Калі ў 1961 годзе здзейсніцца выказаныя ўжо раней жаданні, тады галодныя народы Азіі будуць мець штодзень поўную міску рысу.

А для нас, грамадзян Народнай Польшчы, няхай 1961 год будзе годам гаспадарчых поспехаў, якія прымножаць нашыя сілы ў спаборніцтве з капіталізмам. Мяркую, што такія жаданні, выказаныя з выпадку Новага Года, адлюстроўваюць мары і спадзяванні ўсіх людзей. Хай жа тады яны здзейсняцца!

УЛ. ЛАЗІНСКІ

Міжваяводскі семінар, прысвечаны працы сярод нацыянальных меншасцей

16—17 снежня ў Беластоку адбыўся семінар, прысвечаны культурна - асветнай працы сярод нацыянальных меншасцей Беластоцкага і Ольштынскага ваяводстваў.

Семінар быў арганізаваны для працаўнікоў павятовых аддзелаў культуры, павятовых бібліятэк і павятовых дамоў культуры.

У першы дзень удзельнікі выслухалі лекцыю дырэктара дэпартамента культурна - асветнай працы і бібліятэк Міністэрства Культуры Чэслава Калужнага на тэму «Пралетарскі інтэрнацыяналізм і патрыятызм, а сужыццё асяроддзяў, нацыянальна мяшаных». Хацелася б адзначыць вялікую практычнасць гэтай лекцыі, не гаворачы аб яе цікавай, вобразнай форме. У лекцыі аб інтэрнацыяналізме і патрыятызме гаварылася з пазіцыі штодзённага жыцця ў нашых беластоцкіх і ольштынскіх умовах.

У лекцыі была моцна падкрэслена неабходнасць парваць са схематызмам у культурна - асветнай працы і неабходнасць абапіраць гэтую працу на дакладным, клапатлівым вывучэнні асяроддзя, з якім працуецца.

Далей у лекцыі было сказана, што ў культурна - асветнай працы трэба звяртаць большую ўвагу на сучаснасць у дзейнасці, больш сучаснага зместу ўкладаць у працу.

У першы дзень была выслухана таксама лекцыя дырэктара Ваяводскага дома культуры Альфрэды Рамаnoўскай. Сваё выступленне яна сканцэнтравала на пытанні ўзмацнення і павышэння асветнай працы ў асяроддзях нацыянальных меншасцей. Дагэтуль, — як сцвердзіла дыр. Рамаnoўская, — добра развіваўся мастацкі рух, выціскаючы асветны. Што гэта не нармальная з'ява, хіба зразумела.

У другі дзень былі выслуханы справаздачы кіраўнікоў ваяводскіх аддзелаў культуры з Беластока і Ольштына, якія датычылі рэалізацыі пастаноў папярэдняга семінара.

Цікавай была справаздача намесніка кіраўніка Ваяводскага аддзела культуры ў Беластоку Леакадзіі Зіневіч, якая адзначыла, што баланс працы з нацыянальнымі меншасцямі ў нашым ваяводстве багаты і разнастайны.

Дыскусія, па-мойму, мінулася з мэтай. Бадай у 90 працэнтах яна была паўтарэннем старых праўд і ўнясеннем прэтэнзій і скаргаў, хоць і слушных, але на якія на семінары шкада было часу.

ВЕРА ЛЕЎЧУК

За слёзы бацькоў!

ХТО ГЭТА?

Чалавек з бясстрашнай адвагай. На нібы - гітлераўскі афіцэр, у сапраўднасці — партызан — разведчык. Паляваў на высокапастаўленых фашысцкіх чыноўнікаў. Належыў да партызанскага атрада генерала МЯДЗВЕДЗЕВА. Называецца МІКАЛАЙ КУЗНЯЦОЎ.

З'яўляецца героем новай повесці «ЗА СЛЁЗЫ БАЦЬКОЎ», якую ўжо за тыдзень пачнем друкаваць у „НІВЕ"

Чытайце повесць „ЗА СЛЁЗЫ БАЦЬКОЎ" — не пашкадуеце.

ХОР З ПЯНЬКОЎ (Беластоцкі павет). фота — Г. Рагазінскі

ГРАБАВЕЦ МАЛАДЗЕЕ

Не. Гэта зусім не тая вёска, што была 10 год таму назад.

У мінулым, жыхары Грабаўца пехатой хадзілі да Бельска і Браньска, або ездзілі фурманкамі, бо іншага транспарту не было. А зараз праз Грабавец штодзённа праходзіць 10 аўтобусаў.

У мінулым хаты асвятляла газоўка, у лепшым выпадку нафтавая лямпа. Зараз электрычнае святло не толькі ў хатах, але і на панадворках, і на вуліцы, а ў некаторых гаспадароў і ў хлявах. Вёска паступова змяняе свой выгляд. Ужо ў Грабаўцу пабудавана 6 цагляных дамоў. Многія гаспадары скідаюць саламяныя стрэхі і крыюць будынкі дахоўкаю.

Аб тым, як жывецца і «чым жывецца» ў вёсцы, найлепш даведаемся, калі заглянем да паасобных жыхароў Грабаўца.

КЛОПАТЫ СОЛТЫСА

— У нашай вёсцы жыве 108 сем'яў, якія гаспадараць на 1200 га, — кажа солтыс Міхась Фалькоўскі. — Найбольшы даход нашыя сяляне маюць з продажу малака. Але вось бяда. Закрылі нашу малачарню і гэта найбольш хвалюе людзей. Кажуць, што гігіенічныя ўмовы былі тут дрэннымі. Няма дзе малака дзяваць. І яшчэ адна справа. Як на стаўпе папсуецца святло, дык тыднямі не прыязджаюць з Бельска рамантаваць.

Думаем аб тым, каб свайго электрыка мець у вёсцы. Мусіць трэба будзе накіраваць каго-небудзь на курсы. І вось яшчэ што. Грамадскім чынам будуем дом культуры. Гэта так называюць у нас святліцу. Але яна сапраўды станецца ў нас культурным цэнтрам. Асабліва моладзь будзе магла разгарнуць самадзейнасць. А трэба сказаць, што ў нас слаўныя хлопцы, яны нават радыё выйгралі. Але аб гэтым найлепш раскажа Янка Красоўскі.

ДОБРА ГАСПАДАРЫЦЬ — ГЭТА НЕ ТАК ПРОСТА

Янка Красоўскі з'яўляецца перадавіком сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. І вось мы ў яго хаце. На стале ляжаць сельскагаспадарчыя кніжкі «Szczegółowa uprawa roslin», «Hodowla zwierząt» і іншыя. Калі даведаўся ён, што мы з рэдакцыі «Нівы»

і хочам ведаць аб жыцці і дзейнасці моладзі, пачаў ахвотна расказваць.

Аднойчы з хлопцамі мы павялі гутарку аб тым, што ў нашай вёсцы нерацыянальна кормяць свіней, што з свіней можна куды большы мець даход. Сталі мы цікавіцца кніжкамі, а пасля наладзілі сувязь з павятовым інструктарам сельскагаспадарчай падрыхтоўкі Рышардам Карзуновічам. Ён заахвоціў нас прыняць удзел у конкурсе выхову парасят. Прыступіла да гэтага конкурсу 6 асоб. Так мы да гэтага запаліліся, так даглядалі парасят, што дабіліся даволі добрых вынікаў. За два месяцы парасяты выраслі такія, што можна было ставіць іх на адкорм. І на ваяводскім злёце моладзі атрымалі мы ўзнагароду — радыёпрыёмнік «Сталіца» і шмат сельскагаспадарчых кніжак.

Янка Красоўскі ўзяў адну кніжку са стала і дадаў: — Добра гаспадарыць гэта не так проста. Вучыцца трэба, трэба многа ведаць

ПАСАГ — АДУКАЦЫЯ

Радыёпрыёмнік стаяў у суседняй хаце, у якой жывуць Васіль і Мікола Янкоўскія. Мы разам наведалі іх. Юнакі пачалі расказваць аб моладзі, якая вучыцца ў сярэдніх і вышэйшых школах і аб тым, якія ўжо працуюць на адказных пасадах у Варшаве.

— Зараз не тое, што калісь; муселі сядзець усе ў вёсцы, бо ў гарадах было беспрацоўе, — сказаў Васіль Янкоўскі. З нашай вёскі многа працуе ў фабрыках, знаходзіцца ў розных гарадах і мястэчках.

Гэтыя маладыя людзі расказалі яшчэ аб адной вельмі цікавай з'яве. У іх вёсцы неўраджай на дзяўчат. Кавалераў звыш 60, а дзяўчат не больш 10-ці. І як толькі дзяўчына закончыць адзінаццаць класаў, дык зараз выходзіць замуж.

— Цяпер, — заўважыў Мікола Янкоўскі, — не вырашае вялікі пасаг. Багацце нявесты ў яе адукацыі.

ДОБРАЯ РЭЧ — ПРАЛЬКА

У Грабаўцу да ведаў усе ахвотна горнуцца. Нават старэйшыя жанчыны, якія аб'яднаныя ў гуртку вясковых гаспадынь. Вось аб гэтым расказала нам старшыня гэтага гуртка Ганна Іванюк.

— Нашыя кабеты, — гаворыць яна, — пераканаліся ў тым, што не ўмелі жыць, каб мець вялікія

даходы на гаспадарцы. Вось хаця б узяць гадоўлю курэй. Інструктар з Бельска павучыла нас як карміць куры, вясці за імі догляд. У мінулым годзе мы бралі нават удзел у конкурсе выхову курэй і ўзнагародзілі нас пралькаю. Добрая рэч гэтая пралька. Яна вельмі аблягчае работу, — падкрэсліла Ганна Іванюк.

Старшыня гуртка вясковых гаспадынь многа гаварыла аб конкурсе выхову цялят і аб тым, што 5 асоб атрымала грашовыя ўзнагароды.

Гурток вясковых гаспадынь праводзіў нядаўна два курсы. Першы — гэта курс крою і шыцця, а другі — кулінарны курс. Апрача таго гурток вясковых гаспадынь на перыяд жніва арганізуе дзяцінец.

НЕ ВЕРЫЦЕ? ДЫК ЗАПЫТАЙЦЕ

Вялікія дасягненні мае сельскагаспадарчы гурток, які налічвае 36 членаў. Старшынёю сельгасгуртка з'яўляецца Васіль Красоўскі, якога мы знайшлі ў садзе пры абвязцы саломаю дрэў. Аб садзе і пачалася ў нас гутарка.

— Нашыя сяляне толькі нядаўна пачалі належна даглядаць сад, адзначыў старшыня. Навучыў нас гэтага аграном Казімір Пухальскі. Амаль кожны цяпер умее шчапіць дрэўцы. Усе гаспадары на зіму абвязваюць дрэвы саломаю, умеюць ліквідаваць шкоднікаў. Але найбольш гаспадары нашай вёскі скарысталі з парад агранома адносна мінеральных угнаенняў. Цяпер усе мы ведаем, якіх і колькі угнаенняў трэба пад тую ці іншую культуру. На полі стала лепш усё расці, быццам перамянілася зямля.

А калі разыходзіцца аб механізацыю сельскай гаспадаркі, дык цяпер моцна яна ў нас рушыла наперад. 6 гаспадароў маюць электрычныя рухавікі, пры дапамозе якіх яны і іх суседзі малоцяць збожжа і рэжуць сечку. Ёсць у вёсцы 7 касілак, якімі не толькі косяць гаспадары, але і выкарыстоўваюць іх да жніва збожжа. Апрача таго ёсць дзве капачкі і два сеўнікі ў нашых сялян. Большасць гаспадароў, якія маюць сельскагаспадарчыя машыны, з'яўляюцца членамі сельгасгуртка. Сельгасгурток яшчэ толькі пачынае механізавацца. Купілі мы нядаўна малацільны агрэгат, а на вясну будзем мець трактар з цэлым кампletам сельскагаспадарчых машын. Вось тады пойдзе ў нас праца зусім па-новаму. Неўзабаве распачнем будову будынка на гэтыя машыны.

Старшыня сельгасгуртка працягвае далей: — Найлепш у нас выйшла з арганізацыяй Паўшэхнага універсітэта. Людзі ў нас сталі дацэньваць веды. Кожную сераду, бо ў гэты дзень адбываюцца лекцыі, перапоўнена школа. Прыходзіць па 100 чалавек. І кожная лекцыя вельмі цікавая. А калі з Беластока прыехаў лекар Скок і прачытаў лекцыю аб шкоднасці курэння, дык адразу чатырох «завадовых» курцоў перастала курыць. Гэта Давід Хірко, Сцяпан Хірко, Станіслаў Залеўскі і Аляксандр Красоўскі.

— Не верыце, зайдзіце да іх і запытайце.

(Працяг на стар. 5)

НАВАГОДНЯЯ БАТЛЕЙКА

Новы год імчыцца шпарка...
Ды і ёсць у нас нагода
Па-сяброўску, поўнай чаркай
Развітацца з Старым годам.
Націскаем тады кнопку:
Паглядзіце нашу «шопку»
Калі знойдзе хто у ёй
Неад'емны вобраз свой,
К нам са злосцю не ідзі,
Лепш у сэрца паглядзі.

— Таварышы — грамадзяне, шаноўныя госці і ты, падрастаючы нарыбак маладога пакалення, які ў недалёкай будучыні нас заменіш! — распачаў сваю прамову солтыс.

— Сцягнуў я вас сюды, каб памінуць добрым словам, стары, адыходзячы ад нас год і належна, з поўнай чаркай, сустрэць надыходзячы.

Дык вось, прапаную наступны парадак дня нашага ўрачыстага сходу: першае — загаенне, другое — прывітанне гасцей, трэцяе — пакліканне прэзідыума, чацвёртае — даклад аб дасягненнях

(Працяг на стар. 7)

ЧАГО ВЫ ЖАДАЕЦЕ...

(Працяг са стар. 1)

на 1,60 га зямлі. Цяпер лягчэй. На мяне прыпадае звыш 7 га ў супольнай гаспадарцы.

А найгоршым у маім жыцці быў год 1947. У вясковай бойцы забілі бацьку.

3. Развіцця нашай спулдзельні жадаю сваім сябрам і сабе. І каб набыць трактар у 1961 годзе, якога яшчэ не маем.

ВОЛЬГА НАВІЦКАЯ — настаўніца з Катлоў, Бельскі павет:

1. Каб такія ўмовы як да 1939 г., я напэўна ніколі не магла б быць настаўніцай. Не ведаю, як мне жылося б, хіба так як і ўсім калісь дзяўчатам на вёсцы.

Я надзвычай задаволена, што працую ў сваім асяроддзі.

2. Радасным і то вельмі, быў год 1954. калі я атрымала атэстат сталасці ў Бельскім беларускім ліцэі. І год 1959, калі я здала дыпломны экзамен па беларускай філалогіі ў Настаўніцкай студыі ў Беластоку.

Нейк найгоршых гадоў у маім жыцці я не прыкмеціла і каб іх не было ніколі.

3. Маім галоўным жаданнем будзе тое, каб бацькі беларускіх дзетак лепш і больш дацэньвалі родную мову, каб не было выпадкаў, што бацька адмаўляе дзіцяці вучыцца роднай мове.

(Працяг на стар. 4)

ЧАГО ВЫ ЖАДАЕЦЕ...

(Працяг са стар. 3)

УЛАДЗІМІР БАРАНОЎСКІ — сакратар Прэзідыума ГРН у Заблудаве:

1. Тое, што блізкае мне, яно і цешыць. Гэта прагрэс жыцця ў вёсцы, перамены ў сельскай гаспадарцы. Колькі збіралася калісь з 1 га, а колькі цяпер — вялікая розніца! На тэрыторыі нашай ГРН рэдка сустрэнеш зараз воз-жалязняк, усё балоны.

2. Дрэнных гадоў у мяне было больш, чым добрых. Вядома, як было ў час акупацыі. Неспакойныя, а таму і нешчаслівыя былі першыя гады пасля акупацыі.

Прыемная была служба ў войску — 1950 і 1951 гады.

3. Каб нашыя сяляне лепш узяліся за сельскагаспадарчую асвету. А ў асабістым жыцці (я склаў 600 зл. на спецыяльную ашчадную кніжку), хацеў бы выляса-ваць аўтамашыну.

ВОЛЬГА КАРПЮК — гаспадыня, Галады, Бельскі павет.

1. Сказаць, што нездаволеная было б проста грэхам — штогод, дык лепш жывецца.

2. Найлепшыя былі хіба гады юнацкай бестурботнасці. Потым усяго было, і добрага і дрэннага, так у перамешку.

Найгоршым быў год 1942 і некалькі наступных. Немцы выелі печонкі, вывезлі, каб на іх працаваць.

3. Спакой на свеце патрэбны. Чаму аб гэтым не могуць дамовіцца старшыя? Каб сэрца было спакойнае, каб не паўтарылася тое, што было — гэтае страшнае.

ЛЯВОН ДАМБРОЎСКІ — каваль, Храбалы, Бельскі павет:

1. Цікава жыць цяпер. Толькі шкада, што я стары. Мне 71 год. А так хочацца ўбачыць што будзе далей. Такая тэхніка цяпер!

2. Найшчаслівейшым быў год 1928, калі я адбудаваўся.

Найгорш было ў бежанстве.

3. Здароўя... Каб пажыць яшчэ.

ЭДУАРД БАРТАШЭВІЧ — пісьманосец, Паштовая ўстанова ў Кленіках:

1. — Цікава, што далей будзе? Я не хацеў бы ніколі перажываць тое ўсё, што перажыў да 1946 года.

2. Трагічнымі для мяне былі гады акупацыі. Толькі што ажаніўся і павезлі мяне з жонкай да прымусовай працы ў Германію. Зрэшты і тут, на акупаванай тэрыторыі, я не меў бы сродкаў да жыцця, таму што я быў беззямельны, а працы не атрымаў бы нагэўна.

Найшчаслівейшым у мяне быў год 1950, калі я пачаў працаваць як пісьманосец. І праз 10 год працы я зжыўся з людзьмі, а зрэшты — там дзе нарадзіўся заўсёды добра.

3. Жадаў бы сабе пабудаваць хату, мець уласны куток, але не ведаю, ці год 1961 будзе аж на столькі мне шчаслівым...

Што ж больш? Хачу яшчэ пажадаць здароўя і шчасця маім падпісчыкам.

Гутарыў
МІХАСЬ КУРАШ
Фота
ГЕНРЫХ РАГАЗІНСКІ

ЭЛІЗА АЖЭШКА І ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

ЭДМУНД ЯНКОЎСКІ

Эліза Ажэшка, выдатная польская пісьменніца XIX стагоддзя, нарадзілася і выхоўвалася на Беларусі ў заможнай шляхецкай сям'і, пражываючай каля Скідзеля (у маёнтку Мілкоўшчына). Нягледзячы на падзел, які вызначаў адносіны паміж польскім шляхецкім асяроддзем і беларускімі сялянамі, жыццё будучай пісьменніцы так развівалася, што яна ўжо ад найранейшых год мела магчымасць бліжэй пазнаёміцца з беларускім людам, яго звычаямі і мовай. Каля 1905 года, успамінаючы сваё дзяцінства ў Мілкоўшчыне, якое не было надта ж «сельскім - анельскім», Ажэшка з нямалым крытыцызмам, а часам нават з сатырычнай схільнасцю апісвала розныя сцэнкі з «салоннага» жыцця ў бацькоўскім двары; адначасова яна не без шчырага спачування апавядала аб сваіх сувязях з людам. Нягледзячы на строгі дворскі этыкет у Мілкоўшчыне, малой Элізе дазвалялі працаваць у прысядзібным агародчыку разам з дзяцьмі фальваркавых слуг.

«Тады, — чытаем у яе «Успамінах», — упершыню я пачула мужыцкія байкі, якія Франэк («агароднічак») умеў апавядаць, і навучылася трошкі гаварыць на беларускай мове, таму што мае сябры, звяртаючыся да мяне па-польску, гаварылі паміж сабою на сваёй мове» (E. Orzeszkowa, Wspomnienia. Część pierwsza, „Sfinks", 1911, t. XIII, z. 2, S. 197—198).

Сувязі з людам з дзіцячых год не толькі пратрывалі на працягу ўсяго жыцця, але нават паглыбіліся; спрыялі гэтаму глыбокі дэмакратызм пісьменніцы і поўная адсутнасць усялякага шавінізму ці нацыяналізму. Дзякуючы гэтым рысам Ажэшка ў часе канікулаў якія звычайна праводзіла ў маляўнічых надніёманскіх закутках, наведвала не толькі двары польскай дробнапамеснай шляхты, але таксама і хаты беларускіх сялян. Доўгія гадзіны праводзіла «пані Ажэшка» сярод сваіх беларускіх сяброў, цікавячыся іх народнымі звычаямі, запісваючы легенды і песні, сакрэты «лячэння» і народныя назвы зелля.

Нічога тады дзіўнага, што, менавіта, на старонках твораў Ажэшкі знаходзім столькі вобразаў, звязаных з беларускай зямлёй. Героі «Нізінаў», «Дзюрдзяў», шматлікіх навел і апавяданняў, а перш за ўсё яе шэдэўр, якім з'яўляецца «Хам», гэта беларускія мужыкі. Апавесцю аб надніёманскім рыбаку «Хам», увяла Ажэшка беларускага мужыка ў сусветную літаратуру. Гэты выдатны твор належаў і належыць да ліку яе кніг, якія найчасцей перакладаюцца на другія мовы («Хам» перакладаўся ўжо на рускую, украінскую, шведскую, чэшскую, французскую, дацкую мовы. У 1957 годзе выйшлі з друку пераклады на італьянскай і літоўскай мовах). Артыкулы Ажэшкі такія, як «Людзі і кветкі над Нёманам», друкаваныя ў надзвычай добра рэдагаваным этнаграфічным часопісе «Вісла», адлюстравалі значную частку фальклорных матэрыялаў, якія збірала Ажэшка на працягу доўгіх год.

Таму без цяжкасцей адшукаў да Ажэшкі шлях беларускі паэт, а па прафесіі адвакат, Францішак Багушэвіч (1840—1900). Еднала гэтых людзей яшчэ раней, чымся яны пазнаёміліся, любоў да беларускага люду, свабодная ад усякага шавінізма. Нямалае значэнне меў тут і той факт, што пісьменнікі былі ўдзельнікамі студзенскага паўстання: Ажэшка выратавала жыццё будучаму дыктатару Рамуальду Траўгуту, які ў часе паўстання ўзначальваў на Палессі партызанскі атрад; Багушэвіч прымаў удзел у паўстанцкай барацьбе на Сувальшчыне. Аўтар «Нізінаў» і абаронца пакрыўджаных на Гродзеншчыне была блізкай віленскаму адвакату, аб якім у некралогах правільна сказана, што з'яўляўся вялікім абаронцам беднякоў і раздаваў іх за добрае слова.

Арыгінал пісьма Францішка Багушэвіча да Элізы Ажэшкі.

На жаль, няшмат захавалася матэрыялаў, адлюстроўваючых гэтую шчыльную дружбу людзей, глыбока спачуваючых пакрыўджаным злым лёсам. У Архіве інстытута літаратурных доследаў Польскай Акадэміі навук (Instytut Badań Literackich PAN) знаходзяцца толькі тры лісты беларускага паэта да Ажэшкі (на жаль, нічога не ведаем аб яе адказах). Таксама маем тут некалькі заметак у лістах другіх асоб. Гэтыя матэрыялы, у большасці дагэтуль невядомыя, заключаюць у сабе крыху цікавых падрабязнасцей, якія датычаць жыццёвага шляху, а дакладней кажучы, ідэйнага вобліку аўтара «Дудкі беларускай».

Ажэшка вельмі цікавілася творчасцю Багушэвіча. Калі паэт у часе пабыўкі ў 1888 годзе ў Гродна, у доме Ажэшкі, прачытаў ёй сваю «доўгую, поўную фантазіі, прыгожую» казку, тады яна сказала: «Прыгожы гэта талент. Польскія вершы яго слабыя, але беларускія, прынамсі на мой погляд, выдатныя. Трэба было б усімі сіламі заахвоціць яго да працы ў гэтым кірунку». (E. Orzeszkowa, Listy zebrane, t. III, do druku przygotował i komentarzem opatrzył Edmund Jankowski, Wrocław 1956, S. 86).

У Архіве Э. Ажэшкі захаваліся два польскія вершы Багушэвіча, якія прасякнуты матывамі папулярных твораў польскай літаратуры XIX стагоддзя; адзін з іх з'яўляецца навят удалай парафразай «Песні аб зямлі нашай» В. Поля. (E. Orzeszkowa, Listy zebrane, t. III, Wrocław 1956, S. 416, а другі гучыць наступна:

SZUMIĄ JODŁY...

Szumią jodły na gór szczycie,
Szumią niewesoło,
Bo też smutne i ich życie,
Gdy smutek wokoło.

Wkoło nędza, pnie, mogiły,
Ucisk i niewola,
Wichry niszczą resztę siły,
Ciągłe burze z pola...

Więc sieroty szumią sobie,
Jakby potok górny,
Bo któż po nich na ich grobie
Złoży popiół w urny?..

Czym zarośnie szczyt jałowy,
Kiedy ich nie stanie?...
Więc sieroty tulą głowy,
W szumie słychać łkanie...

Kiedy one rosły jeszcze,
Pole było żyzne,
W bohaterskie prochy wieszcze,
Co znały ojczyznę:

Były dęby wielkiej siły,
Co stawiły czoło,
I modrzewie, graby były;
Ludno więc wokoło!...

Wszystko legło w proch bez ducha,
Rozwiało się w polu,
Nikt już szumu ich nie słucha,
Szumią jodły z bolu!...

Szumcie jodły, bo w tym szumie
Jest słowo dl ludzi;
Bo kto szum ten wasz zrozumie,
Ten martwych obudzi!...

Szumcie jodły na gór szczycie,
Szumcie głośniej, głośniej!
Może martwych obudzicie
I będzie radośniej...

(Рукапіс нумар 407 — Архіў Э. Ажэшкі).

Калі гаварыць аб беларускіх вершах Багушэвіча, дык Ажэшка не толькі захаплялася імі. У сувязі з тым, што гэтыя творы прысвячаліся беларускаму люду, яна вырашыла іх прачытаць сваім знаёмым у Міневічах каля Гродна, дзе праводзіла канікулы. Гэтым чынам пісьменніца хацела пераканацца, «ці нашыя мужыкі зразумеюць іх і будуць хвалявацца іх зместам». (E. Orzeszkowa, Listy zebrane, t. III, Wrocław 1956, s. 82).

Цяжка здагадацца, ці пісьменніца зрабіла гэтую спробу. Усё такі яна іншым спосабам намагалася дапамагчы Багушэвічу ў распаўсюджванні яго твораў. Францішак Грыневіч у артыкуле «Сардэчныя прыяцелі з-над Нёмана і Свіслачы» піша, што Ажэшка дзякуючы сваім знаёмствам павінна была дапамагчы Багушэвічу ў выданні аднаго з яго зборнічкаў паэзіі ў Познані (гэта і быў «Смык беларускі»). На жаль, аб падрабязнасцях гэтага мерапрыемства не ведаем. (Глядзі: „Nowy Swiat", нум. 38, tygodniowy dodatek do „Głosu Wielkopolskiego", r. 1955, nr 234).

Ведаем, што Ажэшка забяспечвала Багушэвіча рознымі кнігамі, а нават падарыла яму нейкі рукапіс, за які паэт сардэчна дзякаваў у пісьме ад 25.IV.1892 года. У гэтым жа самым лісце аўтар «Дудкі беларускай» просіць прабачэння і піша з вялікім смуткам, што не заедзе ў Гродна па дарозе з Варшавы ў Вільню, нягледзячы на тое, што хацеў сваёй дачцы Туньцы „dostarczyć szczęścia oglądać to, co czczę — Osobę Zacnej Pani". Чаму так залежыла на гэтым Багушэвічу, чытаем далей у лісце:

„Pragnę dla niej (tj. córki) szczęścia, nie tego połyskliwego, brzęczącego, ciężkiego na szali kupieckiego szczęścia, co złotem i dostatkiem się zowie, a szczęścia umieć służyć jak najskuteczniej i najszerszemu kołu społeczeństwa, wzbogacić się na duchu, zrozumieć powołanie, przeznaczenie człowieka i odpowiadać mu godnie. A możeby promień ducha prawdziwie bożego zszedł z żywych ust Twoich, Zacna Pani, na dziecinną jej głowę?!"

Са свайго боку Багушэвіч імкнуўся дапамагчы аўтару «Нізінаў» у яе розных турботах. Ён, напрыклад, паведамляў пісьменніцу ў 1892 годзе аб адрасах асоб, якія маглі б прыслаць ёй матэрыялы аб грамадскай і прафесіянальнай дзейнасці жанчын. Багушэвіч, які быў упэўнены, што зможа знайсці такія асобы, пры гэтай аказіі выказвае знамянальную думку аб самаўпэўненых людзях, якія заглядзеліся ў сваю ўяўную магутнасць і аб скромных працаўніках, якія не ўнікаюць ніякай работы на карысць грамадства:

„Wszak ci mądrali i mądralek u nas nie braknie, ale są to podobni do niemowląt, którym jeżeli się posmaruje język miodem — smokczą go ciągle, sądząc, że jest miododajny, że jest studnią słodyczy! Jednak nie rozpaczamy i są osoby, co chętnie przyłożą pyłek do kamyka".

(Ліст ад 2(14) XI.1892 г.).

У іншым лісце без даты (магчыма ад 20.IX.1899 г.?), Багушэвіч звяртаецца да Ажэшкі з просьбай, каб тая звярнула ўвагу на адну з яго знаёмых, якая хацела спісаць апошнія дні жыцця таленавітага жывапісца Міхала Е. Андрыёлі, удзельніка студзенскага паўстання. У гэтым лісце Багушэвіч велічае Ажэшку „Królową żywego słowa i Prawdy cierpiącej".

Найбольш займаўся Багушэвіч справамі польскіх пісьменнікаў; ведаем, што на фонд Т. Т. Ежа прыслаў ён Ажэшцы 25 рублёў (E. Orzeszkowa, Listy zebrane, t. III., Wrocław 1956, s. 82). З выпадку набліжаючайся сотай гадавіны з дня нараджэння Адама Міцкевіча, Багушэвіч у сваім пісьме ад 18.(30) X.1897 года да Ажэшкі паведамляў:

„W chwili, kiedy sprawa o pomnik Adama Mickewicza w Warszawie była rozstrzyganą, powstała i w Wilnie myśl uczczenia pamięci Jego postawieniem tablicy w kościele ś. Jana. Myśl tę zainicjował i czynem ożywił maluczki a zacny chłopek. Naturalnie mowy o oficjalnym pozwoleniu zbierania składek na to być nie mogło, a tablica z popiersiem będzie wzniesioną za pozwoleniem władzy kościelnej danym rodzinie. Kosztorys przypuszczalny wynosi do 3000, mamy już nad 1000 rubli. Idzie o dalsze zbiory na biednej Litwie, „ojczyźnie Jego". Stosunki inicjatorów nie sięgają do tych sfer, gdzie grosz łatwo przychodzi i hurtem odpływa, datki więc są drobne, choć liczne; toteż i chodzi nam o takie!

Serca dobrych ludzi, zjednane dla WPani, z pewnością będą przychylne i dla tej sprawy: śmiem więc z upoważnienia i innych uciec się do WPani z najpokorniejszą prośbą o wezwanie znajomych grodnian do złożenia na ręce WPani chociażby drobnych składek i nadesłanie takowych na imię Poniatowskiego, który łączy najniższe ukłony".

(Казімер Панятоўскі, землеўласнік, пражываючы ў той час у Вільні. Ён пастаянна перапісваўся з Ажэшкай на працягу 1892—1910 гг.).

Аб тым, што Ажэшка прыняла тут самы дзейсны ўдзел, нельга сумнявацца; шкада толькі, што не захаваўся яе адказ, каб можна было на аснове лістаў пісьменнікаў выявіць іх гарманічныя погляды і меркаванні па гэтаму пытанню.

У гэтым жа самым лісце, прысвечаным адзначэнню такой знамянальнай гадавіны, знаходзіцца сумная прыпіска:

„Od lata zaczęło mię niepokoić serce nerwowywi atakami, a tu chciałoby się przeżyć chociażby do czasu postawienia dzieci na własne nogi".

Аднак, каб не засталася Ажэшка пад прыкрым уражаннем, Багушэвіч дапісвае з гумарам:

„Słowem, zawsze człek znajdzie pretekst do życia! Jakie to śmieszne bywa czasami!"

На жаль, справа не была зусім смешнай, таму што паявіўся першы з сімптомаў небяспечнай хваробы, якая неўзабаве стала прычынай смерці сімпатычнага аўтара «Дудкі беларускай».

Арыгінал верша Францішка Багушэвіча на польскай мове.

Матывы суму і абыякавасці пранікаюць у той час і ў творчасць паэта. Аб гэтым наглядна сведчыць верш Багушэвіча, які атрымала ўжо пасля смерці паэта Ажэшка разам з лістам віленскага літаратара Люцыяна Ўзембле:

„Zapewne Szan. Pani wie z gazet o zgonie przezacnego Franciszka Bohuszewicza alias Macieja Buraczka.

Jeszcze w grudniu, łamiąc się duchowo opłatkiem z p. Zygmuntem Nagrodzkim, wspólnym przyjacielem naszym, nieocenionym pracownikiem, pisał:

„Reszta drewek dogorywa
Na kominku w chacie...
A coś w sercu się odzywa:
„Tak i z tobą, bracie!" itd."

Tak skon swój przeczuwał... I dudka białoruska przycichła. Serc takich szkoda, co dla ludzi biją najgoręcej. W projekcie skromna tablica pamiątkowa dla Bohuszewicza w jednym z kościołów Wilna, gdzie lud głównie się modli. Ma być wydany zbiorek wierszy Bohuszewicza p.t. „Skrypoczka".

(Гэты верш Багушэвіча перадрукаваў поўнасцю Узембла ў „Biesiadzie Literackiej", r. 1900, nr. 24, а за ім Сцяпан Александровіч у кнізе «Старонкі братняй дружбы», Мінск 1960, с. 193.; пісьмо Ўзембла да Ажэшкі, датаванае 22.IV (5 V 1900 г.).

Аб гэтай жа самай справе піша Ўзембла яшчэ раз да Ажэшкі ў сваім лісце ад 13(26).V.1900 года, запрашаючы пісьменніцу да саўдзелу ў гэтым высакародным пачынанні.

Аб тым, як глыбока ўспрыняла Ажэшка смерць Багушэвіча, могуць сведчыць яе словы, выказаныя, здаецца, у пісьме да Л. Узембы, якія прыгадаў (без падання крыніцы) літаратар у адным са сваіх артыкулаў, прысвечаных аўтару «Дудкі беларускай» („Wiek", 1900, nr. 164). Ажэшка пісала:

„Pamięć zgasłego śp. Franciszka Bohuszewicza czczę głęboko i wieść o jego zgonie przyjęłam łzą serdeczną. Był on jednym z ludzi najzacniejszych, jacy ziemi naszej służyli, a dla mnie osobiście jednym z wielce nielicznych przyjaciół. Wspomnienie o nim jest mi drogie i żałosne"

ЭДМУНД ЯНКОЎСКІ

Заўвага: У Архіве Э. Ажэшкі сярод іншых матэрыялаў захаваўся здымак Францішка Багушэвіча з яго аўтографам і з датай 22.XII.1891 (напісанай Янам Карловічам); несумненна, што гэта быў дар, звязаны з юбілеем дваццаціпяцігоддзя літаратурнай дзейнасці Ажэшкі. На аснове перапіскі пісьменніцы ведаем, што Багушэвіч прыняў удзел у юбілейных урачыстасцях, наладжаных у Гродна ў лютым 1892 года (глядзі: *E. Orzeszkowa, Listy zebrane, t. III, Wrocław 1956, s. 94).*

ГРАБАВЕЦ МАЛАДЗЕЕ

(Працяг са стар. 3)

Васіль Красоўскі у сваім садзе

Цяжка хадзіць, дык буду ездзіць

По вуліцы хтосьці праехаў матацыклам. І гэта дапамагло ўспомніць Міхасю Красоўскаму аб курсах язды на матацыклах, якія таксама былі арганізаваны па ініцыятыве сельгасгуртка.

— Але аб гэтым, — сказаў старшыня гуртка, найлепш раскажа найстарэйшы курсант.

Пяцідзесяцігадовы Рамуальд Рагазінскі расказвае:

— У 1928 годзе ў нашай вёсцы былі толькі тры веласіпеды. А зараз іх столькі, што цяжка палічыць. Адных матацыклаў зараз звыш 20. Курс язды на матацыклы закончыла 28 асоб. А я ўжо стары, цяжка хадзіць мне — дык буду ездзіць. Знаеце — іншы час настаў, усё іншае, новае ў нашай вёсцы.

У мяне трох сыноў. Усе яны мелі магчымасць вучыцца ў вышэйшых установах, а калісьці цяжка было закончыць 7 класаў, а аб універсітэце ці палітэхнікуме ніхто не мог нават і марыць.

— Адчуваюць людзі, што будуецца ў нашай краіне сацыялізм, — сказаў Рамуальд Рагазінскі на заканчэнне нашай гутаркі.

МІХАСЬ ХМЯЛЕЎСКІ
фота Г. Рагазінскі

ЭТНАГРАФІЧНЫ КУТОК

За калаўроткам. Прадзе Надзея Раецкая з Галадоў (Бельскі павет).
фота — Г. Рагазінскі

КАЛЯНДАР 1961

СТУДЗЕНЬ

Нов. ст.	Стар. ст.	Дні	Праваслаўны
1	19	н	**Цімафея**
2	20	п	Ігната
3	21	а	Уляны, Пятра
4	22	с	Анастазіі
5	23	ч	Паўла
6	24	п	Куцця
7	25	с	**Нар. Хр.**
8	26	н	**Другі Дз. Кал.**
9	27	п	Сцяпана
10	28	а	Агафіі
11	29	с	Марка
12	30	ч	Хвядоры
13	31	п	Меланіі
14	1	с	**Новы год**
15	2	н	**Серафіма**
16	3	п	Малахіі
17	4	а	Саб. 70 Ап.
18	5	с	Навеч. Багаявл.
19	6	ч	**Вадохрышча**
20	7	п	Афанасія
21	8	с	Юрыя
22	9	н	**Піліпа**
23	10	п	Рыгора
24	11	а	Міхаіла
25	12	с	Тацяны
26	13	ч	Якава
27	14	п	Ніны
28	15	с	Паўла
29	16	н	**Леанілы**
30	17	п	Антона
31	18	а	Максіма

ЛЮТЫ

Нов. ст.	Стар. ст.	Дні	Праваслаўны
1	19	с	Макара
2	20	ч	Яўфіма
3	21	п	Максіма
4	22	с	Цімафея
5	23	н	**Клімента**
6	24	п	Ксені
7	25	а	Рыгора
8	26	с	Язэпа, Марыі
9	27	ч	Дзмітрыя
10	28	п	Яфрэма
11	29	с	Рамана, Якава
12	30	н	**Трох свяціц.**
13	31	п	Мікіты
14	1	а	Трыфана
15	2	с	Срэценне Гасп.
16	3	ч	Сямёна, Ганны
17	4	п	Кірыла
18	5	с	Агаты
19	6	н	**Хрысціны**
20	7	п	Лукі
21	8	а	Тодара
22	9	с	Нікіфара
23	10	ч	Валянціны
24	11	п	Уласа
25	12	с	Аляксея
26	13	н	**Зоі, Святланы**
27	14	п	Кірыла
28	15	а	Еўфрасіні

САКАВІК

Нов. ст.	Стар. ст.	Дні	Праваслаўны
1	16	с	Рамана
2	17	ч	Льва
3	18	п	Архіпа
4	19	с	Агафона
5	20	н	**Цімафея**
6	21	п	Яўгеніі
7	22	а	Палікарпа
8	23	с	Эразма
9	24	ч	Тараса
10	25	п	Парфіра
11	26	с	Пракопа
12	27	н	**Ціта**
13	28	п	Васіля
14	1	а	Яўдокіі
15	2	с	Фядота
16	3	ч	Яўтропія
17	4	п	Герасіма
18	5	с	Конана
19	6	н	**Аркадзія**
20	7	п	Яўгена
21	8	а	Феафілакта
22	9	с	40 муч.
23	10	ч	Міхаіла
24	11	п	Сафрона
25	12	с	Феафана
26	13	н	**Нікіфара**
27	14	п	Бенадыкта
28	15	а	Аляксандра
29	16	с	Юліяна
30	17	ч	Аляксея
31	18	п	Аляксандры

КРАСАВІК

Нов. ст.	Стар. ст.	Дні	Праваслаўны
1	19	с	Дарыі
2	20	н	**Вербніца**
3	21	п	Якава, Фамы
4	22	а	Васіля
5	23	с	Нікана
6	24	ч	Захара
7	25	п	**Благавешчанне**
8	26	с	Ірынея
9	27	н	**Вялікдзень**
10	28	п	**Другі дз. Вял.**
11	29	а	Марка
12	30	с	Івана Л.
13	31	ч	Веніяміна
14	1	п	Марыі Ег.
15	2	с	Ціта
16	3	н	**Мікіты**
17	4	п	Язэпа, Юрыя
18	5	а	Хвядоры
19	6	с	Платаніды
20	7	ч	Марціна
21	8	п	Радзівона
22	9	с	Вадзіма
23	10	н	**Георгія**
24	11	п	Анціпа
25	12	а	Васіля, Мілы
26	13	с	Артамона
27	14	ч	Антона
28	15	п	Трафіма
29	16	с	Ірыны
30	17	н	**Сямёна**

МАЙ

Нов. ст.	Стар. ст.	Дні	Праваслаўны
1	18	п	**Свята працы**
2	19	а	Хрыстафора
3	20	с	Анастазіі
4	21	ч	Фёдара
5	22	п	Лукі
6	23	с	Георгія Паб.
7	24	н	**Савы**
8	25	п	Марка
9	26	а	Дз. Перамогі
10	27	с	Сымона
11	28	ч	Віталія
12	29	п	Мемнона
13	30	с	Якава
14	1	н	**Тамары**
15	2	п	Барыса, Зоі
16	3	а	Цімафея
17	4	с	Пелагеі
18	5	ч	**Узн. Гасподне**
19	6	п	Іова
20	7	с	Ік. Б. М. Жыр.
21	8	н	**Іоана Багасл.**
22	9	п	**Мікалая**
23	10	а	Таісы
24	11	с	Мяфода
25	12	ч	Германа
26	13	п	Глікерыі
27	14	с	Ізыдара
28	15	н	**Тройца**
29	16	п	Тодара
30	17	а	Еўфрасіні
31	18	с	Клаўдзіі

ЧЭРВЕНЬ

Нов. ст.	Стар. ст.	Дні	Праваслаўны
1	19	ч	Карніла
2	20	п	Аляксея
3	21	с	Алёны
4	22	н	**Васіліска**
5	23	п	Ігара
6	24	а	Сцяпана
7	25	с	Іоана Прэдц.
8	26	ч	Карпа
9	27	п	Хвядоры, Ніла
10	28	с	Мікіты
11	29	н	**Аляксандра**
12	30	п	Васіля
13	31	а	Ярмея
14	1	с	Дыяніза
15	2	ч	Нікіфара
16	3	п	Лукяна
17	4	с	Марфы
18	5	н	**Дарафея**
19	6	п	Тэклі
20	7	а	Валерыі
21	8	с	Яфрэма
22	9	ч	Фёклы
23	10	п	Антаніны
24	11	с	Варфламе
25	12	н	**Ануфрыя**
26	13	п	Акуліны
27	14	а	Ялісея
28	15	с	Міхаіла
29	16	ч	Ціхана
30	17	п	Мануіла

ЛІПЕНЬ

Нов. ст.	Стар. ст.	Дні	Праваслаўны
1	18	с	Лявона
2	19	н	**Засіма**
3	20	п	Мяфода
4	21	а	Цярэнція
5	22	с	Зіны
6	23	ч	Іосіфа
7	24	п	Іоана Предц.
8	25	с	Ярмалая
9	26	н	**Дзяніса**
10	27	п	Іоанны
11	28	а	Івана
12	29	с	**Пятра і Паўла**
13	30	ч	Сабор 12 Ап.
14	1	п	Дзямяна
15	2	с	Уліты
16	3	н	**Анатоля**
17	4	п	Андрэя
18	5	а	Афанасія
19	6	с	Сяргея
20	7	ч	Фамы
21	8	п	Пракопа
22	9	с	**Св. Адраджэн.**
23	10	н	**Антона**
24	11	п	Ольгі
25	12	а	Гаўрыла
26	13	с	Сцяпана
27	14	ч	Анісіма
28	15	п	Уліты
29	16	с	Валянціны
30	17	н	**Марыны**
31	18	п	Амеліяна

ЖНІВЕНЬ

Нов. ст.	Стар. ст.	Дні	Праваслаўны
1	19	а	Макрыны
2	20	с	Іліі
3	21	ч	Сямёна
4	22	п	Марыі Магд.
5	23	с	Трафіма
6	24	н	**Барыса і Глеба**
7	25	п	**Усп. Св. Анны**
8	26	а	Параскевы
9	27	с	Клімента
10	28	ч	Прахора
11	29	п	Каленіка
12	30	с	Валянціна
13	31	н	**Яўдакіма**
14	1	п	Муч. Мак
15	2	а	Васіля
16	3	с	Саламеі
17	4	ч	Яўдокіі
18	5	п	Нонны
19	6	с	**Пр. Г. (Спаса)**
20	7	н	**Пімана**
21	8	п	Мірана
22	9	а	Матвея
23	10	с	Рамана
24	11	ч	Сусанны
25	12	п	Фацея
26	13	с	Ціхана
27	14	н	**Міхея**
28	15	п	**Усп. Пр. Баг.**
29	16	а	Якіма
30	17	с	Леўка
31	18	ч	Іларыёна

ВЕРАСЕНЬ

Нов. ст.	Стар. ст.	Дні	Праваслаўны
1	19	п	Андрэя
2	20	с	Самуіла
3	21	н	**Фадзея**
4	22	п	Афанасія
5	23	а	Ірынея
6	24	с	Арсенія
7	25	ч	Ціта
8	26	п	Наталіі
9	27	с	Пімана
10	28	н	**Іова**
11	29	п	**Усекн. Гл. І. Пр.**
12	30	а	Алекс. Неўск.
13	31	с	Пал. Пр. Д. М.
14	1	ч	Сямёна
15	2	п	Мамонта
16	3	с	Анфіма
17	4	н	**Маісея**
18	5	п	Елізаветы
19	6	а	Макара
20	7	с	Лукі
21	8	ч	**Нар. Пр. Баг.**
22	9	п	Ганны
23	10	с	Пятра
24	11	н	**Сяргея**
25	12	п	Юліяна
26	13	а	Валерыяна
27	14	с	**Узн. Кр. Гасп.**
28	15	ч	Максіма
29	16	п	Людмілы
30	17	с	Веры, Надз. Л.

КАСТРЫЧНІК

Нов. ст.	Стар. ст.	Дні	Праваслаўны
1	18	н	**Зофіі**
2	19	п	Трафіма
3	20	а	Еўстафія
4	21	с	Кандрата
5	22	ч	Іоны
6	23	п	Іоана Хр.
7	24	с	Фёклы
8	25	н	**Сяргея**
9	26	п	Івана Багасл.
10	27	а	Марка
11	28	с	Нікана
12	29	ч	Кірыяка
13	30	п	Рыгора
14	1	с	**Пакр. Пр. Баг.**
15	2	н	**Кастуся**
16	3	п	Дзяніса
17	4	а	Пятра
18	5	с	Аляксея
19	6	ч	Фамы
20	7	п	Пелагеі
21	8	с	Таісы
22	9	н	**Якава**
23	10	п	Тэафіля
24	11	а	Філіпа
25	12	с	Марціна
26	13	ч	Карпа
27	14	п	Назара
28	15	с	Лукяна
29	16	н	**Лангіна**
30	17	п	Лявона
31	18	а	Лукі

ЛІСТАПАД

Нов. ст.	Стар. ст.	Дні	Праваслаўны
1	19	с	Клеапатры
2	20	ч	Арцёма
3	21	п	Іларыёна
4	22	с	Аверкія
5	23	н	**Якава**
6	24	п	Апанаса
7	25	а	Пер. В. Кастр.
8	26	с	Дзмітра
9	27	ч	Нестара
10	28	п	Іова
11	29	с	Анастазіі
12	30	н	**Зіновія**
13	31	п	Спірыдона
14	1	а	Дзямяна
15	2	с	Акіндзіна
16	3	ч	Язэпа
17	4	п	Нікандра
18	5	с	Галакціёна
19	6	н	**Паўла**
20	7	п	Фядота
21	8	а	Міхаіла Арх.
22	9	с	Парфіра
23	10	ч	Радзіёна
24	11	п	Віктара
25	12	с	Ніла
26	13	н	**Іоана Зл.**
27	14	п	Піліпа
28	15	а	Гурыя
29	16	с	Мацвея
30	17	ч	Рыгора

СНЕЖАНЬ

Нов. ст.	Стар. ст.	Дні	Праваслаўны
1	18	п	Платона
2	19	с	Аўдзея
3	20	н	**Рыгора**
4	21	п	**Ув. у хр. П. Б.**
5	22	а	Філімона
6	23	с	Фёдара
7	24	ч	Кацярыны
8	25	п	Клімента
9	26	с	Аліпія
10	27	н	**Якава**
11	28	п	Сцяпана
12	29	а	Парамона
13	30	с	Андрэя
14	1	ч	Наума
15	2	п	Авакума
16	3	с	Сафона
17	4	н	**Варвары**
18	5	п	Савы
19	6	а	**Мікалая Чуд.**
20	7	с	Амбражэя
21	8	ч	Патапа
22	9	п	Ганны
23	10	с	Міны
24	11	н	**Данілы**
25	12	п	Спірыдона
26	13	а	Яўгена
27	14	с	Апалона
28	15	ч	Анфісіі
29	16	п	Агея
30	17	с	Данілы
31	18	н	**Зоі**

працяг са стар. 3

нашай вёскі, пятае — дыскусія і шостае — закančэнне.

Прашу прагаласаваць. Хто за? Ніхто. Хто супраць? Не бачу. Хто ўстрымаўся? Няма.

Сцвярджаю, што парадак дня прыняты аднагалосна. Тады пераходзім да загаення. Дык загайваю. У другім пункце гасцей я таксама прывітаў, а ў трэцім прашу да прэзідыума наступных, якія каля мяне сядзяць: Казіміра Актывіставіча — вядомага нам актывіста па павятовай лініі, Дзямяна Сяброўскага — дзеяча БГКТ, Данілу Манковіча — старшыню нашага ГС, Бартламея Мандатоўскага — камендантa мясцовага пастарунку МО і Кацярыну Паступовічку — старшыню гуртка вясковых гаспадынь.

Пераходзячы да чацвёртага пункта, голас аддаю таварышу Актывіставічу.

Солтыс, выціраючы краплісты пот на пачырванелым ад натугі ілбе, цяжка апусціўся на крэсла.

Казімір Актывіставіч ліхаманкава пачаў шнырыць па сваіх кішэнях, вымаючы адтуль кучы ўсялякіх паперак. Пасля пакапаўшыся ў сумцы, ён нясмела паглядзеў на прысутных і апусціўшы вочы вінавата сказаў:

— Справа такая, таварышы. Даклад аб вашых дасягненнях падрыхтавалі ў павеце. Але ўступ аб міжнароднай сітуацыі не паспелі. А яна, як самі ведаеце, даволі складаная. Вось хаця б у Конга. Сітуацыя зусім няясная. Тое ж самае ў Алжыры і Лаосе. Падзеі адна па другой наступаюць. Паспрабуй паспей за імі. Дык вось, таварышы, даклад на навагоднюю ўрачыстасць мы падашлем вам у новым годзе. Думаем, што тады міжнародная сітуацыя будзе больш яснай.

Выступленне Актывіставіча ўспрынята гарачымі воплескамі.

Ізноў адазваўся солтыс.

— Дзякуем таварышу Актывіставічу за выступленне і пераходзім да пятага пункта — дыскусіі над дакладам.

У зале заціхла, як макам пасеяў. Працягвалася так мо' 10 хвілін.

— Прашу, грамадзяне, выступайце. Ёсць жа ў нас аб чым падыскутаваць, — заахвочваў солтыс.

Зал маўчаў, як рыба.

Ды і пахваліцца маем чым — не вытрымаў солтыс. — Вось хаця б нашыя грамадскія чыны. Тры гады таму назад забавязаліся мы выбрукаваць вуліцу. Тры гады — не доўгі шмат часу. Прайшлі, як з біча стрэліў. А брук давялі мы аж насупраць Самусёвай хаты. А яна ж трэцяя з пачатку. Пройдзе яшчэ некалькі год і да сярэдзіны вёскі дабяромся. Або возьмем хаця б за прыклад нашу святліцу, у якой мы зараз знаходзімся. Яшчэ нядаўна гуляў па ёй вецер, са свістам урываючыся праз выбітыя шыбы. А цяпер, як самі бачыце, на месца выбітых шыб мы грамадскім чынам новенькую дыкту ўставілі. А паглядзіце толькі на галіну сельскай гаспадаркі. Некалі яна пераважна аблогам ляжала ды хмызняком абрастала. А цяпер кожны яе кусочак спораны - пераворaны. Кукурузай пачала абрастаць, а нам малака ад яе прыбавілася. І механізацыя ў нас апошнім часам рушыла. Другія вёскі ў шапку спяць, а мы, выкарыстоўваючы фонд развіцця сельскай гаспадаркі, купілі вось новенькую машыну — мані... мані... чу як жа яе, ага, манітагон, або інакш кажучы, механічны грамафон. Памятаю, некаторыя з вас гарланілі: «Лепш трактар купіць». А куды ж яго нам, такую гаргару. Аднаго месца колькі ён зойме. Мані... манітагон — справа другая. Невялічкая скрыначка, як самі бачыце, на краю стала змяшчаецца, а колькі задаваления дае чалавеку. Але я тут распусціў язык, а другія мабыць таксама хочуць падыскутаваць аб нашых дасягненнях, дык калі ласка, прашу гаварыць, грамадзяне.

— Чаго балбатаць надарма, — пачуўся малады голас з залы. — Завядзі лепш, дзядзька, таго

манітагона. Патанцаваць дарэчы. Новы год жа стаіць за парогам.

— Ваша воля, грамадзяне, — адказаў солтыс. — Калі вычарпаўся спісак дыскутантаў, дык пераходзім да шостага пункта — заканчэння. Калі ласка, Казімір Актывіставіч, вы больш спецыяльныя ў гэтых справах, адкрывайце, — папрасіў солтыс, нахіліўшыся да павятовага актывіста.

Той устаў, урачыста перарэзаў ножніцамі істужку, адчыніў накрыўку магнетафона і, падключыўшы яго да электрычных правадоў, націснуў кнопку.

У зале ўсе прыціхлі. З магнетафона пачууся аднастайны шум.

— Што гэта? А дзе ж музыка? — спытаў разгублены солтыс.

— Дык у ім няма ж плёнкі, — прыгледзеўшыся адказаў Дзямян Сяброўскі.

— Як гэта няма? У магазіне сказалі, што ўсё ў парадку. Будзе іграць, — апраўдваўся солтыс.

— Го, го, го, колькі тут вас сабралася сустракаць гэтага малакасоса, — пачуўся ад дзвярэй старэчы голас.

Праз натоўп, да прэзідыума праціскаўся дзядок у шапцы - вушанцы і доўгім кажуху.

— Ганьбуеце старым. Непатрэбны стаў. Нават развітацца належна не хочаце, — гудзеў дзед ідучы.

— А табе чаго тут трэба?! — важна спытаў солтыс.

— Накай не кры — адказаў дзед. — На вось тое, што згубіў. Без гэтага каюк быў бы вашаму балю, — і дзед падаў солтысу плёнку.

— Дзякуй дзед. Выратаваў ты нас ад сораму, — шчыра абрадаваўся солтыс.

— Ну, гэта яшчэ пабачым, — прагудзеў дзед ухмыляючыся.

Залажылі плёнку. Замест музыкі з магнетафона пачуўся жаночы голас:

— Грамадзяне, вам ніколі нельга забыць аб тым, што мы будуем сацыялізм. А вы аб сваіх курах забываеце! Што трэці дзень толькі яны вам яйкі зносяць. А трэба, каб кожны дзень нясліся, а то яшчэ і больш. Пеўняў, грамадзяне, слаба выкарыстоўваеце. Курэй у хатах трымаеце, каб высокаякаснага ўгнаення дарэмна па вёсцы не разносілі, а аб пеўнях забылі. То ж вы слухалі

таварыша Актывіставіча. Міжнародная сітуацыя напружаная. Нельга забыць аб пеўнях. Трэба ліквідаваць прымусовую ізаляцыю. Планава да справы трэба падыходзіць. А то, напрыклад, нашая Тэкля без плану двайчкі ўрадзіла, а яшчэ мужа не мае. І што з гэтага выйдзе, калі кожная з нас так бесланава дзейнічаць будзе. Трэба найперш да арганізацыі запісацца, да гуртка вясковых гаспадынь належыць. Мы, згуртаваныя вясковыя гаспадыні, не можам дапусціць да таго, каб у нас панавала несвядомае мацярынства. Прапаную прыняць на сёняшнім сходзе рэзалюцыю, у якой рашуча трэба патрабаваць ад вышэйшых улад, каб зацікавіліся буславым гняздом, што на Язэпавым гумне знаходзіцца. Таварыш Актывіставіч, карыстаючы з вашай прысутнасці, хачу звярнуць вам увагу, каб вы па павятовай лініі звярнулі ўвагу на гэтую праблему. Язэпавых буслаў трэба знішчыць! Або праз Міністэрства замежных спраў — прадаць за «дэвізы», напрыклад, у Францыю. Ад гэтага толькі ў нас поўна дзяцей і непарадак у хаце, ды свінні на «чырвонку» хварэюць, і ў хатах трымаць іх трэба. А мы за чысціню. Тым часам у мяне ў сенях двое свіней. Так быць не можа!»

— Сапраўды, так быць не можа, даражэнькія грамадзяне. Пачынаеш што-небудзь, пачаць трэба ад сябе дарагая Кацярына, — звярнуўся барадаты старэча да Паступовічкі, але яна ўжо недзе прапала з прэзідыума.

« — Ну, як інтарэсік, Маруся даражэнькая, як прадаецца? — чулася з магнетафона.

— Ды вось, прадаю. А як жа там з даўгом, старшыня. У кніжцы ж я запісала 2 купоны па 2000 злотых?

— Нічога, Маруся. Пішы далей, разлічымся. Ды вось што, Маруся. Заўтра прывязуць у краму новы тавар. Падкінеш мне, як заўсёды, некалькі лепшых штук.

— Дык як жа так, старшыня? У мяне ж, як вы казалі, будзе кантроль незадоўга. Хто манка пакрые?

— Пакінь гэта нам, Маруся. А цяпер дай мне «паўбусла» і нешта «на зуб» і да пабачэння».

Даніла Манкавіч чырванеў, пацеў, а пасля паблядненў і непрытомны асунуўся на крэсла.

А прысутныя слухалі далей.

«— Добры дзень, сябра.

— Добры дзень.

— Што добранькага чуваць у вашым гуртку?

— Нічога асаблівага. Малацьбу ўжо закончылі. Малатарня працавала добра. Так, што не толькі сабе, але ўсёй вёсцы абмалацілі. Кажуць, што і даход будзе нядрэнны.

— А што, мо' гурток сваю малатарню купіў?

— Але.

— Вось гэта я разумею. Малайцы! Так сказаць, ад гаспадарчай культуры пачынаеце.

— Нічога тут няма дзіўнага. Для гэтага ж мы і гурток арганізавалі. Вось у суседняй вёсцы гуртkоўцы сапраўды шырока разгарнуліся! Трактар купілі. Вадзяную суполку арганізавалі.

— Чалавеча! І вы гаворыце, што нічога асаблівага? Дык гэта ж пералом у працы ўсяго нашага таварыства. Цудоўна! Я гэта запішу і абавязкова падам у «Ніву».

— Якога таварыства?

— Нашага, беларускага.

— А вы хто такі будзеце?

— Я, дзеяч бэгакэтэ.

— Не разумею.

— Ну чаго ж тут не разумець. Я дзеяч бэгакэтэ, а вы член гуртка бэгакэтэ, ці не так?

— Не. Я член сельскагаспадарчага гуртка, кулка — разумееце?

— Дык вы не член нашага таварыства?

— Не. Я чалавек рэлігійны, да ніякіх партый не хачу запісвацца.

— Але ж пачакайце. Таварыства гэта...

— Усяго добрага. У мяне няма часу, жывёле, вось трэба даць.»

— Дык гэта ж наш Сілівон Нічыпаровіч, — гукнуў нехта з залы.

— Ёсць яшчэ ў нас такіх Сілівонаў багата, — прабурчэў дзед. — А гэта твая віна, грамадзянін дзеяч, — звярнуўся ён да Данілы Сяброўскага. — Часцей прыязджай у вёску. Шырэй разгортвай дзейнасць, каб мне, старому, сораму за цябе, не было. Ну дык прадаўжаем.

З магнетафона пачулася:

«— Калі ласка, заходзьце, пане камендант.

— Гэта ў вас укралі электрычны рухавік?

— У мяне, пане камендaнце, у мяне. Вунь там, у тым гумне. Замок паламалі, каб на іх...

— Зараз правядзем следства.

— Ці не запозна праводзіць? Я ж тыдзень таму назад мельдаваў вам аб пакражы. Каб тады, адразу, дык...

— Вы мяне не павучайце. Міліцыя ведае, што робіць.

— Барані Божа, пане камендaнце, я тут нічога, нігэтага. Дзе ж мне вас павучаць. Толькі, вось, каб раней, кажу...

— Панадворак у вас, грамадзянін, засмечаны. Саломы поўна нацярушана, а вы тут мне зубы замаўляеце.

— Гэта ж толькі што кароўкам даваў. А пасля вам аб пакражы расказваў. Не паспеў падграбсці.

— 30 злотых.

— Што, 30 злотых?

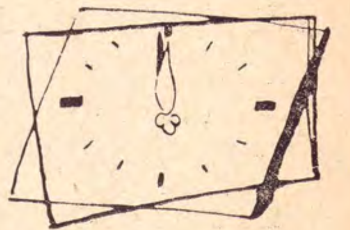
— Штрафнага мандацiку.

— Што ж гэта выходзіць, пане камендант. Вы ж прышлі следства зрабіць. Злодзея выкрыць, што майго рухавічка ўкраў, каб яму... А мяне караеце мандатам! Дзе ж справядлівасць?

— Грамадзянін, не мяшайце выконваць службовыя абавязкі! За гэта пагражае кара...»

— Стоп! — не вытрымаў камендант Мандатоўскі. — За ўмяшацельства ў службовыя міліцыйныя справы я арыштую вас, стары грамадзянін. Пазвольце на пастарунак!

— Не арыштуеце ўжо яго, грамадзянін камендант, — сказаў бадзёры юнак, які вырас на тым месцы, дзе толькі што

стаяў дзед. — Паглядзіце на гадзіннік. Цяпер са мною справа.

Прысутныя грымнулі бурай апладысментаў. З магнетафона паліліся гукі вальса.

Гэта ўжо быў Новы Год.

ВАСІЛЬ БАРШЧЭЎСКІ
ВІКТАР РУДЧЫК

„NIWA"

Redaguje Kolegium. Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1, tel. centr. 37-41 red naczelny i sekretariat 25-89.

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa".

Warunki prenumeraty w Polsce: miesięcznie — 2.40 zł. kwartalnie — 7.20 zł półrocznie — 14.40 zł. rocznie — 28.80 zł.

Wpłaty kierować na PKO Nr 12-6-1312 w Białymstoku dla PUPiK „Ruch". Na odwrocie należy zaznaczyć na jaki adres dokonano wpłaty i podać tytuł pisma

Prenumeratę na „Niwę" przyjmują również wszystkie urzędy pocztowe i listonosze w całym kraju. Cena prenumeraty za granicą: kwartalnie — 10.15 zł. półrocznie — 20.30 zł i rocznie — 40.60 zł Należność za prenumeratę za granica wpłacać na konto PKO Nr 1-6-100024 PKWZ „Ruch" Warszawa.

Zamówienia na „Niwę" z krajów europejskich jak i zamorskich (z wyjątkiem krajów demokracji ludowej) należy kierować pod adresem CHZ „ARS POLONIA". Warszawa Krakowskie Przedmieście nr 7 Obowiązuje przedpłata na konto N.B.P. Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi $ 4.16

Nkł. 5.000 Bltk N-3

КАРНАВАЛ

О, го, го! — сказала бараняя галава, звяртаючыся да кіраўніка навагодняга балю. — Закацілі гульню на ўсю аколіцу.

— Раз на год бывае новы год, госць паважаны. Прашу раскручвацца, так сказаць, у навагоднім маштабе, — адказаў кіраўнік, спяшаючы сустракаць новых гасцей.

Аркестр зайграў на ўсіх інструментах. Закружыліся пары.

Рахункавод ГС Скіба, пераапрануўшыся за тарэадора, зашаптаў сваёй жонцы ў чырвоным даміно:

— Пачакай тут, золатка, я ў буфет забягу, ліманады хлябнуць. Горла мне зусім перасохла. Ад «ліманады» рахункаводу ў галаве зашумела. Жонкі ён не знайшоў на пакінутым месцы. Затое пабачыў камінара, далікатна вядучага ў танцы чырвонае даміно. Жанчыны вочы свяціліся ад шчасця.

— Тарэадор, тарэадор, — праспяваў барытон над вухам Скібы.

Адвярнуўшыся, Скіба пабачыў баранюю галаву.

— Вясёлы з вас чалавек, — заўважыў ён.

— На навагоднім маскарадзе сумаваць не паложана. А мо' дзёрнем па адным? — прапанавала бараняя галава.

— Я член таварыства цвярозасці. Да маленькага нават не даткнуся. Але шклянкай магу чокнуцца.

— Мы зусім добрая пара. Тарэадор страшны бычынай галаве, а не бараняй, — пажартаваў госць, беручы рахункавода пад руку.

За буфетам размова пацякла ракою. Пасля другой шклянкі Скіба адчуў у сябе лішак таленту і мудрасці.

— Вы, тарэадор, здаецца, у грамадскай радзе працуеце? — спытала бараняя галава.

— Памыляецеся. Працую я ў праўленні ГС, а мог бы працаваць на куды больш адказнай пасадзе, калі б не наш старшыня — ёлапень.

— Ёлапень, гаворыце? — зарагатала бараняя галава.

— Перавялічваеце, калега .

— Вашай бараняй галаве не ўцяміць, колькі ў нас дурняў сядзіць на адказных пасадах. Да нашага старшыні падмазваюцца розныя людзі. Прадаўцы ГС носяць яму да хаты мяса, масла і ўсякую другую ўсячыну, а чаму — самі дагадвайцеся.

— Мазоль у мяне вось тут, — Скіба штурхнуў пальцам у аколіцы сэрца. — Будзь у нас другі старшыня, я б сядзеў на крэсле кіраўніка гандлёвага аддзела, а наш ёлапень зусім не разбіраецца ў людскіх здольнасцях. Да чаго ж крыўдна аб гэтых паскудствах у такі вечар гаварыць але паверце, сэрца баліць, не вытрымаць, — заключыў Скіба, апаражняючы трэцюю шклянку.

— Бэ-э-э-э, — забляяла праходзіўшая маска ў жоўтай сукенцы.

Бараняя галава перапрасіла Скібу і кінулася ёй на ўздагон.

Скіба накіраваўся ў залу. У дзвярах ён спаткаўся з чырвоным даміно.

— Дзе ж ты праваліўся? — дакорліва спытала жонка.

— Не праваліўся, а толькі гутарыў з разумным чалавекам, з бараняй галавой, — адказаў Скіба.

У зале загучэў гонг. Чырвонае даміно пацягнула тарэадора за стол. Госці з шумам займалі месцы. І раптам тарэадор пабачыў на стале баранюю галаву. Старшыня ГС, трымаючы ў руцэ маску, нешта гаварыў сваёй суседцы, коса паглядаючы на Скібу.

— Што з табой, — усхвалявалася чырвонае даміно, гледзячы на пабляднеўшы твар мужа.

— Які гэта дурань выдумаў маскарад, — прашаптаў Скіба, адчуваючы як зямля пад ім правальваецца.

Ну, што ж, мілыя, чытачы. Бывае, і пад новы год здарыцца непрыемнасць.

Дзядзька Лявон

Выпадак на паляванні.

Нараджэнне новай моды.

ПАДАРАЖЭЛА

— Ведаеш, браток, цяпер падаражэлі коні, — кажа адзін злодзей да другога.

— Чаму? Дык жа цана на іх такая сама як і раней была, — здзіўляецца другі.

— Бачыш, як раней чалавек украў каня, то атрымаў месяц арышту і квіта. А цяпер — два гады найменшая кара

Аляксандар Мікалаюк
Бельск

МАЦІ І ДАЧКА

— Што ты робіш?

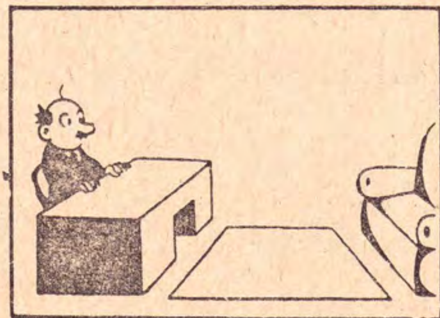
— Пішу пісьмо да Зосі.

— Але ты ячшэ не ўмееш пісаць!

А Зося таксама яшчэ чытаць не ўмее.

Марыя Аўсеюк
Кленікі

Дырэктар цырку:
— А што вы ўмееце рабіць?

. . . . . . ?!

Любоўны дыялаг

Яна

На каханага надзеі
Не магу я пакладаць,
Ён зусім кахаць не ўмее,
Не патрапіць цалаваць.

Ён

Цалаваў бы я дзяўчаткі,
Каб ім губы пазмываць.
Есці ўсё жыццё памадкі,
Дык ляпей ўжо галадаць.

Яна

Ці памадка перашкодай
Вам была хоць раз адзін?
Чаму ж як мядзведзь да мёду
Ліпнеце вы да жанчын?

Ён

Я каханнем не натхнёны
Да дзяўчатак маладых.
Яны як хамелеоны
Выгляд зменьваюць у міг.

Яна

Мы разумныя кабеты
Абагналі вас мужчын.
Паспрабуй жа быць брунетам,
Калі сёння ты бландзін.

Ён

Нас мужчын вы абагналі
Рознай хітрасцю сваей;
Аднаго б яшчэ жадалі,
Каб радзілі мы дзяцей.

Яна

Здольны вы каб вас адправіць
У агароды, на загон,
У каноплі ўсіх паставіць,
Каб пужалі вы варон.

Ён

Я, каб гэтак было можна
Ўсіх бы вас заладаваў
На чарговы спадарожнік
І на месяц скіраваў.

Яна

Мы здаецца нахлусілі
Надта многа ў гэты час.
Што, скажыце, мы б рабілі
Без мужчын, а вы без нас.

АНДРЭЙ САМАСЕЙ

СВІННЯ

Адзін госць еўшы ў рэстаране свіную нагу, кажа афіцыянту:

— Паглядзіце, гэтая свіння неаголеная!

У гэтай хвіліне ад суседняга стала ўстаў нейкі тоўсты грамадзянін і, падышоўшы, кажа:

— Як вы сказалі?!

— Я гаварыў аб іншай свіне.

— А, тады прабачце, — сказаў таўсцяк і адышоў.

Васіль Кіндзюк
Дубіны

ГЭТА НІЧОГА

Маці Толіка хадзіла цэлы дзень з завязанымі зубамі. Боль не пераставала і ў начы. Маці не магла спаць і цяжка ўздыхала.

Пачуўшы гэта пяцігадовы Толік пытае:

— Мамачка, баляць табе зубкі?

— Баляць, сынок, — адказвае маці.

— Гэта нічога, пэўна яны растуць, — кажа Толік.

Ларыса Кананюк
Мулявічы.

ДЗЕ КУПІЛА

Аднойчы да крамы прышла жанчына. Побач стаяла другая жанчына і трымала ў руках боты. Прышоўшая звярнулася да яе:

— Цётачка, дзе вы купілі боты? —

— У аптэцы.

— Дзякуй!

І пабегла ў аптэку.

Анна Шыло
Койлы

